

Eugeniusz Weron

Biuletyn teologii laikatu

Collectanea Theologica 43/1, 139-149

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BIULETYN TEOLOGII LAIKATU

Zawartość: I. WNIOSKI I SUGESTIE RZYMSKIEGO SYMPOZJUM O DIALOGU WEWNĄTRZ KOŚCIOŁA. 1. Aktualny stan dialogu w Kościele. — 2. Praktyka i metoda dialogu. — 3. Refleksje teologiczne. — 4. Sugestie praktyczne. II. ŻYCIE RODZINY: wypowiedzi doktrynalne i pastoralne urzędu nauczycielskiego. 1. Wypowiedzi doktrynalne. — 2. Wypowiedzi pastoralne. — 3. Badania i refleksje. — 4. Komisja „Życie Rodziny” *.

I. WNIOSKI I SUGESTIE O DIALOGU

Podwójny zeszyt organu Rady Świeckich „Laics aujourd’hui” (numéro spécial 9/10, 1971) został w całości poświęcony dokumentacji sympozjum na temat dialogu wewnątrz Kościoła. Sympozjum zostało zorganizowane przez Radę Świeckich i odbyło się w Rzymie w dniach 14—20 marca 1971 roku. O jego przebiegu informowaliśmy już w jednym z poprzednich biuletynów.

Na szczególną uwagę zasługują wnioski i sugestie po raz pierwszy podane oficjalnie do wiadomości. Sygnalizujemy je tutaj w streszczeniu, z racji ich znaczenia dla sprawy dialogu na obecnym etapie posoborowej odnowy.

1. Aktualny stan dialogu w Kościele

Wśród wniosków znajdują się najpierw refleksje na temat aktualnego stanu dialogu wewnątrz Kościoła. Stwierdza się, że pomimo pewnego pogłębienia świadomości o potrzebie dialogu, jednak należy przyznać, że jeszcze ogromnie wiele pozostaje do zrobienia. Dialog nie jest czymś, co należy tylko jakoś tolerować, ale jest rzeczywistym prawem ludzkiej osoby, a zarazem sprawą istotną dla natury i posłannictwa Kościoła. Dialog wprawdzie przysparza wiele kłopotów dla władzy kościelnej, ale brak dialogu przynosi niebezpieczeństwa o wiele większe dla życia i przyszłości Kościoła.

Realizacja dialogu przedstawia się bardzo rozmaicie w różnych częściach Kościoła. Najogólniej mówiąc jest ona zależna od stanu świadomości ludu Bożego, a zwłaszcza świadomości uprawnień laikatu. Tak więc np. w krajach Ameryki Łacińskiej dialog na szczeblu parafialnym i diecezjalnym jest zjawiskiem rzadko spotykanym. Także w niektórych innych krajach dialog natrafia na wiele uprzedzeń oraz przeszkód natury społecznej, jak np. niski

---

* Redaktorem niniejszego biuletynu jest ks. Eugeniusz Weron SAC, Ołtarzew.

stan ogólny oświaty oraz pewne tradycyjne nawyki duszpasterzowania utrudniające rozwój dialogu. Gdzie indziej dialog napotyka na trudności z racji przemyślenia społecznych oraz gwałtownego przejścia od typu społeczeństwa wertykalnego ku społeczeństwu bardziej horyzontalnemu. Powstają wtedy duże napięcia oraz rodzi się pokusa stosowania gwałtu, by móc skutecznie bronić słusznych niekiedy uprawnień. Taka sytuacja społeczna oczywiście rzutuje również na klimat panujący w Kościele.

Niekiedy braki dialogu wynikają z zamknięcia się w sobie oraz izolacji całych grup kościelnych, które nie chcą dopuścić do dialogu. Kiedy indziej znowu powodem braku dialogu mogą być trudności języka, jak np. nie dość jasne hasła: „ewolucja”, „rewolucja” lub „wyzwolenie” itp. Czasem mogą tu wchodzić w grę terminy teologiczne dotyczące tajemnicy objawienia. W rezultacie słowa mogą stanowić większą przeszkodę, aniżeli sama treść w nich zawarta.

Jeśli tych trudności nie rozwiązuje się na drodze dialogu, to powstaje niebezpieczeństwo i ryzyko odejścia od wiary niekiedy nawet całych grup ludzkich. Jest to swoiste ryzyko związane z immobilizmem kościelnym.

2. Praktyka i metoda dialogu

Podmiotem dialogu jest każdy członek Kościoła z racji swego uczestnictwa we władzy kapłańskiej, prorockiej i królewskiej Chrystusa. Do Kościoła jako ludu Bożego są zresztą przyporządkowani także wszyscy ludzie dobrej woli. Stąd dialog kościelny ma wymiar ekumeniczny i powszechny. Szczególna rola w dialogu przypada tym, którzy sprawują władzę w Kościele, a więc przede wszystkim członkom hierarchii. Przypomina się przy tej okazji obowiązek unikania triumfalizmu, autorytaryzmu i biurokratyzmu. Przy podejmowaniu w sprawach Kościoła należy rozróżnić etap przygotowania decyzji (*decision-making*) oraz etap podejmowania decyzji (*decision-taking*). Etap przygotowania decyzji to główny teren szerokiego dialogu. Podejmowanie decyzji należy w ostatecznej fazie do hierarchii.

Dialogiem kościelnym rządzą pewne prawa, które by można sprowadzić, ogólnie mówiąc, do kilku najważniejszych: 1° dialog winien nawiązywać do rzeczywistości życia i do kontekstu społeczno-kulturalnego; 2° powinien mieć na uwadze zbawienie każdego człowieka; 3° podstawę dialogu stanowi wspólnota wiary; 4° należy zachować szacunek i miłość wzajemną; 5° trzeba mieć na uwadze właściwą wizję roli konfliktów, sprzeczności. Właśnie celem dialogu jest przewyciężenie konfliktów i uzyskanie tą drogą jedności wyższego rzędu. Wielka rola w przewyciężaniu konfliktów przypada w udziale przełożonym kościelnym. Na mocy własnego charyzmatu służby są oni powołani do zabezpieczenia jedności ponad sprzecznymi interesami jednostek lub grup. W niektórych przypadkach trzeba się będzie uciec do powoływania odpowiednich stałych instytucji w celu rozładowywania konfliktów i znalezienia konstruktywnych rozwiązań.

Jest rzeczą oczywistą, że powodzenie dialogu zależy od należytej formacji partnerów. Wiadomo jednak, że najlepszą i niezastąpioną szkołą dialogu jest praktyka. Tak więc zarówno rodzina, jak i szkoła oraz organizacje katolickie powinny przez praktykę dialogu wychowywać swych członków do jego prowadzenia. Dotyczy to także wychowawców, katechetów i biskupów, którzy ciągle powinni siebie samych i innych wychowywać do dialogu.

W sprawie struktur dialogu, omawiany przez nas tekst opowiada się za ich koniecznością. Ale nie sugeruje jednak żadnych konkretnych i „najlepszych” rozwiązań w tej sprawie. Struktury bowiem powinny być dostosowane do odczuwanych, rzeczywistych potrzeb. Tworzenie struktur na wyrost mija się z celem. Ich forma, sposób działania, trwałość zależeć powinna od potrzeb życia. Struktury kolegialne, zalecone przez sobór, jak rady duszpasterskie i ka-

pląskie, zachowują swoje uprzywilejowane stanowisko, ale obok nich mogą istnieć także inne struktury dla bardziej samorzutnie powstających form życia i działalności kościelnej.

3. Refleksje teologiczne

Ostatnia część wniosków ma formę swoistych refleksji filozoficzno-teologicznych nad samą istotą dialogu.

Zdolność do dialogu wynika z istoty osobowej człowieka i jego możliwości otwarcia się „ku drugiemu”. Podstawą dla tego otwarcia się jest wspólne poszukiwanie prawdy a zarazem doświadczenie ograniczenia osobistych możliwości w tym zakresie. Dialog pozwala człowiekowi na przekroczenie barier własnego ograniczenia.

Bóg stworzył i powołał człowieka do dialogu. „Nie jest dobrze być człowiekowi samotnym” (Rdz 2, 18). Przeszkodą w dialogu jest egoizm, chęć panowania, kłamstwo, a ostatecznie — grzech. Grzech niszczy radykalnie życie i samą możliwość prawdziwej wspólnoty. Od samego początku Bóg przemawia do człowieka, wzywa go do przymierza z Sobą, a przez to do dialogu. Ten charakter dialogalny jest widoczny w dziejach Starego Przymierza. Z jeszcze większą jasnością uwidacznia się on w ludzie Bożym Nowego Testamentu. „Słowo stało się ciałem i zamieszkało wśród nas” (J 1, 14) — dla kontynuowania dialogu. Dialog jest prowadzony w Kościele i przez Kościół ze światem współczesnym. Jedną z form dialogu a zarazem i jego treścią jest odczytanie znaków czasu oraz ich interpretacja w świetle Ewangelii (KDK 4).

Interpretacja znaków czasu, chociaż zmierza jako dialog ku jedności, to jednak dopuszcza możliwość teologicznego pluralizmu. Kościół powinien pokornie zaakceptować pluralizm jako wyraz swej sytuacji pielgrzymiej. Kryje się tutaj swoisty dramat Kościoła. Jest on bowiem powołany, aby być sakramentem jedności. Na etapie swej drogi ku eschatologicznemu dopełnieniu oraz ku jedności eschatologicznej lud Boży uznaje pluralizm teologiczny i duszpasterski za sprawę moralną i naturalną. Pewna różnorodność w interpretowaniu Ewangelii oraz wymagań posłannictwa ewangelicznego pochodzi stąd, że nasze ludzkie poglądy są ograniczone i częściowe. Stąd wynikają pewne konflikty i tarcia w Kościele.

4. Sugestie praktyczne

Do wniosków wyżej omówionych dołączono w osobnej części życzenia indywidualne oraz grupowe jak i różne propozycje ze strony uczestników sympozjum. Niektóre spośród tych życzeń i propozycji dotyczą osób i organizacji zajmujących się wychowaniem lub apostołstwem ludzi świeckich. Inne dotyczą stosunków pomiędzy hierarchią a członkami Akcji Katolickiej oraz innych organizacji katolickich. Jeszcze inne mają na względzie sprawy koordynacji różnych zrzeszeń działających na płaszczyźnie narodowej i międzynarodowej. Wysłunięto też pewne sugestie pod adresem konferencji biskupich oraz rad duszpasterskich. Na koniec podano propozycję dla Stolicy Świętej utworzenia przy którejś z kongregacji Rzymskich osobnego „Departamentu Przemian Kulturalnych”. Chodziłoby mianowicie o ośrodek dokumentacji zmian zachodzących w Kościele i w świecie, które wiążą się jakoś z życiem kościelnym.

Jak wynika z powyższego przeglądu, plon wniosków i sugestii sympozjum rzymskiego był bardzo obfity. Według zamierzenia organizatorów dokumentacja sympozjum ma służyć pomocą i zachętą do organizowania podobnych sympozjów na szczeblu narodowym i diecezjalnym.

Ks. Eugeniusz Weron SAC, Ottarzew

II. ŻYCIE RODZINY

W dniach od 1 do 10 października 1970 r. pod przewodnictwem kard. Maurycego Roy odbyła się VIII sesja Rady Świeckich. Jednym z głównych celów sesji było określenie funkcji rady wobec kurii rzymskiej. Tematem centralnym było zagadnienie stosunku zachodzącego między duchownymi i świeckimi w życiu i działalności Kościoła. Dnia 7 grudnia dla zacieśnienia współpracy z kurią rzymską złożono wizyty poszczególnym dykasteriom. Pewna część członków i konsultorów Rady Świeckich pod przewodnictwem kard. Roy odwiedziła zespół „mieszany”, do którego należą kardynałowie różnych dykasterii, aby przedyskutować interesujące świeckich problemy. Dyskutowano w grupach. W jednej zajmowano się problematyką i konkretnymi zadaniami rady w dziedzinie współpracy z młodzieżą i ruchami młodzieżowymi, w innych komisje regionalne prześledziły aktualną sytuację rodziny w Ameryce Łacińskiej, Azji, Europie. Komisja „Życia Rodziny” postanowiła m. in. wydawać specjalny numer biuletynu „Laics aujourd'hui” 7—8 (1970) poświęcony duszpasterstwu rodziny: przygotowaniu do małżeństwa i do życia rodzinnego w kontekście aktualnego zakwestionowania instytucji rodziny i badaniu możliwości współpracy z innymi organami Stolicy Apostolskiej w tej dziedzinie.

Prezentujemy niniejszym zawartość treściową wspomnianego specjalnego podwójnego zeszytu organu Rady Świeckich, ze względu na jego wagę dokumentacyjną. Sygnalizujemy tylko dokumenty i zagadnienia. Pierwsza część doktrynalna zawiera teksty dokumentów kościelnych dotyczących rodziny:

1. Wypowiedzi doktrynalne

1. Dokumenty soborowe

Wśród dokumentów soborowych zajmujących się problematyką dotyczącą rodziny na szczególną uwagę zasługują:

- a) *Dekret o apostołstwie świeckich* nazywający rodzinę „podstawową i żywą komórką społeczną” (n. 11).
- b) *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym*, zwłaszcza nn. 4, 8, 44, 47—49, 51—52, 61, 71, 75, 87.
- c) *Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim*, zwłaszcza nn. 3 i 7.
- d) *Konstytucja dogmatyczna o Kościele*, zwłaszcza nn. 6, 41, 43.
- e) *Dekret o postudze i życiu kapłanów*.

2. Dokumenty papieskie

a) Encykliki

- 1) *Pawła VI Humanae vitae i Ecclesiam suam*,
- 2) *Jana XXIII Mater et Magistra* oraz *Pacem in terris*,
- 3) *Piusa XII Miranda prorsus*.

Encykliki podkreślają:

- 1) chrześcijański obowiązek dowartościowania rodziny,
  - 2) konieczność zapewnienia rodzinie minimum warunków materialnych, tzw. „przestrzeni życiowej”,
  - 3) prawo każdego człowieka do małżeństwa i prawo rodziców do wychowania swoich dzieci,
  - 4) potrzebę podtrzymywania w różny sposób tzw. ogniska rodzinnego, wykorzystują do tego nawet środki masowego przekazu.
- b) *Motu proprio* papieża Pawła VI w sprawie małżeństw mieszanych:

- 1) wskazuje na trudności, na jakie narażają się ci, którzy wstępują w takie związki,
  - 2) wskazuje na sposoby przezwyciężenia tych trudności.
- c) Różnego rodzaju przemówienia i odezwy:
- 1) P i u s a X I I
    - a') do członków Światowego Kongresu 19. V. 1957 r. o znakomitym posłanictwie rodziców,
    - b') 6. I. 1957 r. — przemówienie radiowe o potrzebie rodziny w życiu dziecka,
    - c') do VII Kongresu Międzynarodowego Stowarzyszenia Transfuzji Krwi (5. IX. 1958) o odpowiedzialności za przyszłość ludzkości,
    - d') do pielgrzymów hiszpańskich (lipiec 1958) o rodzinach jako ośrodkach świeckości,
    - e') do IV Kongresu Narodowego Kolumbijskiego Męskiej Akcji Katolickiej (19. VI. 1957) o rodzinie jako pierwszej szkole apostołskiej,
    - f') do członków Włoskiej Federacji Stowarzyszenia Rodzin Wielodzietnych (20. I. 1958) o świadectwie rodzin wielodzietnych,
    - g') z okazji Społecznego Tygodnia w Bordeaux (1957) o potrzebie szukania konstruktywnych dróg odnowy rodziny we współczesnym świecie,
    - h') do Rady Federacji Katolickich Mężczyzn (8. XII. 1956) o roli mężczyzny w rodzinie.
  - 2) J a n a X X I I I I
    - a') do Kongresu o Rodzinie Hiszpańskiej (10. II. 1959), gdzie mówiono m.in. o trzech rodzajach miłości małżeńskiej, rodzicielskiej i dziecięcej,
    - b') na uroczystość Św. Rodziny (11. I. 1959) o związku dobra rodziny z dobrem każdego człowieka i całego społeczeństwa,
    - c') do rolników włoskich (22. IV. 1959) o miłości do rodziny,
    - d') do Trybunału Roty (13. XII. 1961) o konieczności właściwego potraktowania problematyki rodziny w katechezie.
  - 3) P a w ł a V I do „Ekip Notre Dame” (4. V. 1970 r.) o rodzinie jako wielkiej, ziemskiej rzeczywistości:
    - a') o znaczeniu ludzkiego seksu i miłości,
    - b') o planowaniu w rodzinie,
    - c') o wolnej i odpowiedzialnej współpracy ze Stwórcą.

2. Wypowiedzi pastoralne

1. Afryka

- a) List pasterski biskupów Republiki Środkowo-Afrykańskiej na Wielki Post 1067 o godności małżeństwa i rodziny:
  - 1) Tworzenie chrześcijańskiej rodziny to jeden z celów misji Kościoła i wcielania się chrześcijaństwa w świat.
  - 2) W obecnej sytuacji indywidualne nawrócenia nie mogą być celem pracy duszpasterskiej.
  - 3) Tworzenie chrześcijańskiej rodziny napotyka na szczególne trudności w Afryce:
    - a') zwyczaje wielożeństwa, zwłaszcza przy niepłodności,
    - b') związki klanu nie pozwalają na opuszczenie ojca i matki (poczucie swoistej solidarności),
  - 4) Zadaniem chrześcijaństwa jest ukazanie jedności, nierozzerwalności małżeństwa, czystości przedmałżeńskiej, wolności wyboru, godności kobiety, jej równowartościowości, piękna macierzyństwa, wartości dobrego wychowania dzieci i konieczności wzajemnej miłości.
  - 5) Bolączką Kościoła Afryki jest z jednej strony małżeństwo wymuszone, z drugiej zaś przymusowy celibat i prostytucja.
- b) Wyjątki z dokumentu przesłanego przez Komisję Akcji Katolickiej i społecznej Bangui (R. C. A.):

- 2) Udział rodziców w przygotowaniu chrztu swoich dzieci:
  - a') przed zaręczynami,
  - b') po zgodzie rodziców,
  - c') błogosławieństwo rodziców,
- 1) Szkic duszpasterstwa i liturgii narzeczonych:
  - a') przygotowanie indywidualne,
  - b') przygotowanie grupowe.

2. A m e r y k a Ł a c i Ń s k a

„Rodzina i demografia” (II Generalna Konferencja Episkopatu Łacińsko-Amerykańskiego, Medellin 1968):

- a) Przemiany rodziny w Ameryce Łacińskiej:
  - 1) upadek rodziny typu patriarchalnego,
  - 2) szybki przyrost ludności i wzrost ilości dzieci nieślubnych,
  - 3) desakralizacja rodziny,
  - 4) wzrost hedonizmu i erotyzmu,
  - 5) ubóstwo i nędza rodzin.
- b) Zadania rodziny w Ameryce Łacińskiej:
  - 1) wychowanie człowieka,
  - 2) wychowanie w wierze (pełny humanizm).
- c) Problemy demografii i znaczenie encykliki *Humanae vitae*.
- d) Potrzeba duszpasterstwa rodzinnego:
  - 1) wychowania seksualnego,
  - 2) przygotowania do małżeństwa,
  - 3) przygotowania do dialogu, współodpowiedzialności i współpracy,
  - 4) przygotowania do tworzenia „domowego Kościoła”, wspólnoty wiary i miłości, szkoły katechezy i ośrodka działalności apostołskiej.

3. I n d i a

- a) Rezolucja Seminarium Krajowego o współczesnym Kościele Indii (Bangalore, maj 1969):
  - 1) Poważne trudności z wprowadzeniem w życie zaleceń *Humanae vitae* (problemy sumienia).
  - 2) Realizacja zaleceń Soboru Watykańskiego II o miłości małżeńskiej i apostołstwie świeckich.
- b) Wyciąg rezolucji przyjętych przez „Zgromadzenie Międzywydziałowe”:
  - 1) odnowa ducha chrześcijańskiego powinna się przejawiać w przygotowaniu dzieci do życia sakramentalnego, czytania Pisma św., ofiarności i służby,
  - 2) parafialne przygotowanie do małżeństwa, wychowanie seksualne, wychowanie kobiet i mężczyzn (poszanowanie kobiety).

4. W ł o c h y

Małżeństwo i rodzina we współczesnych Włoszech (dokument pasterski episkopatu włoskiego z 15. XI. 1969 r.):

- a) Aktualność i ważność problemu:
  - 1) negowanie porządku nadprzyrodzonego i licznych wartości przyrodzonych,
  - 2) adresatem są wszyscy ludzie, a zwłaszcza młodzież.

Wstęp: Aktualne przemiany

- b) Ewolucja rodziny:

- 1) analogia z innymi instytucjami,
  - 2) zanik rodziny typu patriarchalnego i wiejskiego,
  - 3) wzrost znaczenia momentów wolitywnych i emocjonalnych.
- c) Przyczyny i konsekwencje:
- 1) przyrost ludności,
  - 2) industrializacja i związana z tym migracja ludności,
  - 3) demokratyzacja wielu dziedzin życia,
  - 4) wzrost wiedzy o człowieku, zwłaszcza o jego seksualności.
- d) Świadomość godności kobiety, jej równości z mężczyzną:
- 1) Pismo Św. (Rdz 1, 27 i 2, 24) i dokumenty papieskie, zwłaszcza Piusa XII, Jana XXIII i Pawła VI,
  - 2) świadomość nienormalności warunków życia i pracy kobiety w wielu rodzinach, a szczególnie w rodzinach wielodzietnych.
- e) Koncepcja życia seksualnego:
- 1) niezależność od reguł moralnych
    - a) to skrajna reakcja na utożsamianie zła z seksualnością,
    - b) eliminowanie z życia seksualnego elementu miłości i płodności,
  - 2) nieznanostwo nauki Kościoła w tej sprawie:
    - a') Kościół nigdy nie nauczał, że seksualność jako taka jest zła, ale też nie przyjmował ścisłego determinizmu w tej dziedzinie,
    - b') nie ignorując słabości człowieka pod względem seksualnym Kościół głosił zawsze możliwość panowania nad sobą i wychowania do czystości.
- f) Elementy pozytywne i negatywne:
- 1) personalistyczna koncepcja miłości małżeńskiej oraz idea małżeństwa i rodziny jako społeczności życia i miłości (Rdz 2, 24; Mt. 19, 5—6; Mk 10, 6—9; Ef 5, 31; KDK 47—52; KK 11. 35. 41; DA 11; DWCH 3; *Humanae vitae* 9),
  - 2) zanik tradycyjnych form życia rodzinnego.

C z ę ś ć I: Małżeństwo

- g) Miłość charakterystyczną cechą małżeństwa:
- 1) wolna i odpowiedzialna,
  - 2) mająca swe źródło w Bogu.
- h) Sakrament małżeństwa:
- 1) obraz przymierza zachodzącego między człowiekiem a Bogiem,
  - 2) wielka tajemnica świętości, jedności, miłości ludzkiej ubogaconej miłością Bożą.
- i) Małżeństwo w historii zbawienia:
- 1) ukazane jest w jego deformacjach,
  - 2) ukazane jest też w jego rzeczywistości, która jest udziałem w krzyżu Chrystusa,
- j) Prokreacja:
- 1) powinna być rozpatrywana w całokształcie życia ludzkiego i prawa Bożego,
  - 2) wielka wartość poświęceń w rodzinach wielodzietnych.
- k) Nierozzerwalność:
- 1) jest charakterystyczna nie tylko dla sakramentu małżeństwa,
  - 2) płynie z natury miłości i wspólnoty małżeńskiej i rodzinnej,
  - 3) nie jest przyczyną kryzysu rodziny.

C z ę ś ć II: Rodzina

- l) Wspólnota rodzinna:
- 1) to pierwotna komórka życia społecznego,
  - 2) to szkoła chrześcijańskiej dojrzałości (wartość adopcji),
- m) Wspólnota wychowania:

- 1) ważność pierwszych lat dziecka,
  - 2) znaczenie bezpośredniego wychowania,
  - 3) wychowanie dziełem obojga rodziców,
  - 4) współpraca z innymi instytucjami wychowawczymi.
- n) Rodzina w dialogu ze światem:
- 1) wychowanie społeczne,
  - 2) duch ubóstwa,

C z ę ś ć III: Duszpasterstwo rodziny

- o) Kościół jest zainteresowany uznaniem prawnego charakteru rodziny.
- p) Duszpasterstwo rodziny jest w centrum akcji duszpasterskiej Kościoła:
- 1) zaangażowanie świeckich,
  - 2) wypracowanie duchowości małżeńskiej i rodzinnej,
  - 3) zagadnienie liturgii małżeństwa i rodziny (wspólna modlitwa, chrzest dziecka, pierwsza Komunia, bierzmowanie, Msza św., obchodzenie rocznic rodzinnych).
- q) Poważne potraktowanie przygotowania do małżeństwa:
- 1) znaczenie czystości,
  - 2) seks w służbie miłości.
- r) Rodzina w służbie całego Ludu Bożego, także duchownych.
- s) Rodzina w służbie społeczeństwa.

5. P o l s k a

Pierwsza Instrukcja Episkopatu Polski dla duchowieństwa o przygotowaniu do sakramentu małżeństwa i o posłudze duszpasterskiej w rodzinach (1969).

- a) Przygotowanie dzieci i młodzieży:
- 1) w szkole podstawowej,
  - 2) w szkole średniej,
  - 3) młodzieży pozaszkolnej.
- b) Przygotowanie przedmałżeńskie:
- 1) katechizacja przedmałżeńska,
  - 2) katechizacja narzeczonych,
    - a') teologia i liturgia sakramentu małżeństwa,
    - b') etyka małżeńska,
    - c') odpowiedzialne rodzicielstwo,
  - 3) wprowadzenie w liturgię sakramentu małżeństwa.
- c) Posługa duszpasterska w rodzinach:
- 1) katechizacja i Sakrament Pokuty dla małżonków,
  - 2) poradnictwo rodzinne,
  - 3) liturgia rodzinna (błogosławienie obrączek, błogosławienie dzieci, pokarmów, obchodzenie rocznic i uroczystości Św. Rodziny).
- d) Środki oddziaływania duszpasterskiego:
- 1) przygotowanie księży (konferencje regionalne i dekanalne),
  - 2) przygotowanie rodziców (ich właściwy teren apostołstwa, pomoc w planowaniu rodzin wielodzietnych).

6. E c h a d o ś w i a d c z e ń d u s z p a s t e r s t w a r o d z i n y

- a) Studium grupy roboczej komisji „Życie i rodzina”
- 1) Historia duszpasterstwa rodziny:
    - a') od *Casti connubii* Piusa XI,
    - b') poprzez Akcję Katolicką młodych małżeństw,
    - c') do Ekip Notre Dame i Ruchu Rodzin Chrześcijańskich o duchowości uwzględniającej emancypację kobiet i rewolucję seksualną.

- 2) Historia wciąż żywa:
  - a') grupy księży i małżonków opracowują program przygotowania do małżeństwa i duchowość rodzinną,
  - b') kształci się animatorów, udziela pomocy,
  - c') ruchy rodzin odbijają się szerokim echem w całym świecie.
- 3) Historia sugestywna:
  - a') współpraca duchownych i świeckich,
  - b') współpraca specjalistów i wychowawców,
  - c') klimat katechumenatu i prekatechumenatu,
  - d') badania wszechstronne: filozoficzne, teologiczne, społeczne, ekonomiczne, polityczne, a w szczególności pastoralne.
- b) Trybunał Św. Roty Rzymskiej
  - 1) Przemówienie J a n a XXIII do Trybunału Św. Roty (25. X. 1960):
    - a') zagrożenie instytucji rodziny,
    - b') godność i obowiązki życia małżeńskiego,
    - c') znaczenie solidarnej nauki o małżeństwie,
    - d') związek rodzicielstwa z ojcostwem Boga, „od którego pochodzi wszelkie ojcostwo na niebie i na ziemi” (Ef 3, 15).
  - 2) Przemówienie prał. B. Filipiaka, dziekana Św. Roty (12. II. 1968 i 26. I. 1969):
    - a') wzrost liczby spraw w związku z podkreśleniem osobistej wolności,
    - b') zanik moralności,
    - c') trudności decydowania (nie wystarczy powołać się na Prawo Kanoniczne i nie można iść na kompromis; trzeba wierzyć i jednocześnie być ostrożnym; trzeba kochać, ale i być sprawiedliwym).

3. Badania i refleksje

- 1. Refleksje nad badaniami antropologii seksualnej:
  - a) Przedmiot antropologii:
    - 1) człowiek, jego istotna struktura,
    - 2) miejsce człowieka w przyrodzie,
    - 3) rozwój człowieka,
  - b) Definicja ludzkiej seksualności:
    - 1) to nie jest tylko czynność erotyczno-zabawowa,
    - 2) to jest coś głęboko wpisanego w embiogenezę mężczyzny i kobiety.
- 2. Realia życia współczesnej rodziny (socjologiczne refleksje grupy roboczej komisji „Życie i rodzina”); odpowiedź na pytanie, jakie są te realia: w ujęciu tradycyjnym, dla obecnego pokolenia i dla pokolenia młodego:
  - 1) Rodzina jako pytanie
    - a') rodziny jako takiej nie kwestionuje ani antropologia, ani prehistoria, ani socjologia,
      - 1') obojętnie czy pojmuje się małżeństwo monogamicznie czy poligamicznie, jako związek więcej lub mniej trwały,
      - 2') relacje typu rodzice-dzieci są czymś stałym dla całego gatunku ludzkiego w całej jego historii,
    - b') dziś jednak pewne analizy psychologiczne i socjologiczne pod wpływem etnografii kwestionują tego typu relacje (psychoanaliza, strukturalizm).
  - c') Rodzina „chrześcijańska”?
    - 1') rodziny w pierwszych wiekach różniły się od rodzin pogańskich (Ef 5, 20),
    - 2') przemiany, jakim podlega współczesna rodzina kwestionują rodzinę typu patriarchalnego: czy jest to zakwestionowanie rodziny chrześcijańskiej?

- 3) Nowy typu rodziny:
- 1') osłabione poczucie przynależności rodzinnej (bracia, siostry, kuzyństwo itp),
  - 2') wzrost solidarności ekonomicznej i społecznej,
  - 3') kwestionowanie nierozzerwalności małżeństwa,
  - 4') szukanie wartości nowego typu (wspólnoty przedmażeńskie i wspólnoty rodzin),
  - 5') nowa wizja odpowiedzialności rodzicielskiej,
  - 6') nowa rola księdza (kwestionowanie celibatu).
3. Wartości wychowawcze dzisiejszej rodziny (Albert Kessler, członek Kongregacji Nauczania Katolickiego, dzieli się pewnymi sugestiami, jakie mogłyby być podjęte w komisji „Rodzina”; jako nauczyciel i wychowawca pozostawał w licznych kontaktach z rodzinami i z tego tytułu jako zaznaniik zabiera głos):
- a) Kilka podstawowych refleksji o fenomenie wychowania
    - 1) wychowanie fenomenem specyficznie ludzkim (zwierzęta nie potrzebują wychowania),
    - 2) znaczenie wolności w wychowaniu;
      - a') nie można determinować wychowywanego,
      - b') nie chodzi też tylko o wykształcenie odruchów warunkowych,
      - c') chodzi o wolną odpowiedź wychowanek na apel wychowawcy,
    - 3) niezastąpiona rola rodziny;
      - a') to jedyne naturalne środowisko wychowawcze
      - b') takich doświadczeń nie daje żadne inne środowisko.
  - b) Aktualne warunki wychowania w rodzinie:
    - 1) nie ma jednego modelu rodziny, mimo tendencji do uniformacji,
    - 2) przeważa model konsumpcyjny (ojciec finansjerem rodziny, dzieci ciężarem).
  - c) Zadania rodziny wobec nowych warunków:
    - 1) pielęgnowanie atmosfery intymności, urządzenie zjazdów członków rodziny, wspólnej liturgii,
    - 2) rozwijanie eklezjalnego wymiaru własnej rzeczywistości:
      - a') rodzina elementarną społecznością Kościoła,
      - b') wszystko w służbie rodziny.
    - 3) apostołstwo wśród innych rodzin.
  4. Narodowa dyskusja we Włoszech na temat rozrodu, jej społeczne i wychowawcze echa (dr G. C a m p a n i n i).
    - a) Katolicy świeccy i rozwód:
      - 1) krytyka tradycyjnej instytucji nierozzerwalności,
      - 2) kryzys konkordatu,
      - 3) zbliżenie do niewierzących.
    - b) Społeczne zakwestionowanie stałości rodziny:
      - 1) starcie się dwóch przeciwstawnych koncepcji człowieka,
      - 2) poligamia sprzeczna z zasadami wiary,
      - 3) rozwód jako akceptacja poligamii sukcesywnej
    - c) Aspekty wychowawcze stałości rodziny:
      - 1) najlepszy warunek realizacji małżeńskiej,
      - 2) możliwość rozvodu przeczy dojrzywaniu do wolności,
      - 3) również prawo powinno stać na usługach tak wielkiej wartości.
    - d) Aspekty ludzkie nierozzerwalności (postulat sprawiedliwości).
    - e) Nierozzerwalność nie jest ciężarem ponad siły, gdy „Chrystus jest celem Prawa” (Rz 10, 4).

4. Komisja „Życie Rodziny”

Komisja „Życie Rodziny” jest organem łączności między hierarchią i laikatem. Jako organ Rady Świeckich współpracuje z różnymi instancjami Kościoła, prowadzi różnego rodzaju badania (teologiczne, filozoficzne, socjolo-

giczne, psychologiczne, medyczne itp.) oraz informuje. W zagadnieniu rodziny wyróżnia 4 różne uzupełniające się aspekty:

1. doktrynalny:

- a) Małżeństwo (rodzina) jest rzeczywistością ludzką, pierwotną, pomyślaną przez Boga Stwórcę i odkupioną przez Chrystusa.
- b) Rodzina w pełni staje się zrozumiała dopiero w perspektywie wiary.
- c) Prawdziwa odnowa Kościoła jest niemożliwa bez odnowy rodziny.

2. pastoralny:

- a) Kościół stara się odpowiedzieć na potrzeby człowieka w jego różnych sytuacjach. To wymaga:
  - 1) uważnego wsłuchiwanie się w życie ludzkie,
  - 2) uwzględniania różnych wymiarów życia.
- b) Kościół głosi doktrynę, która jest życiem:
  - 1) apelując o czynny udział świeckich w życiu Kościoła
  - 2) nauczając, że nie ma prawdy poza życiem (J 3, 21: „Ci, którzy czynią prawdę, postępują w światłości”)

3. polityczny:

- a) Kościół widzi rodzinę w płaszczyźnie ogólnoludzkiej i dlatego do wszystkich ludzi kieruje swój apel.
- b) Kościół informuje i inspirować cały świat, jego struktury, zwłaszcza te, które zależą od ONZ.

4. badania naukowe:

- a) Woła o nie papież Paweł VI w *Humanae vitae*.
  - b) Potrzeba badań filozoficznych i antropologicznych celem lepszego poznania roli miłości, rodziny, kobiety w różnych kulturach i religiach.
  - c) Potrzeba badań medycznych i biologicznych w pełnym poczuciu odpowiedzialności za głoszone teorie.
- Zasady i metody badań:

1. Motywem przewodnim i podstawą wszystkich prac winno być:
  - a) popieranie i nieustanne wychowywanie miłości ludzkiej (KK 41; *Humanae vitae* 8—10)
  - b) badanie i realizacja Bożych zamiarów względem ludzkości.
2. W wychowaniu winno się uwzględniać następujące okresy:
  - a) pierwsze dojrzewanie miłości małżeńskiej aż do pierwszego kryzysu tej miłości (5—6 lat życia małżeńskiego),
  - b) okres ekspansji i właściwej działalności rodziny w społeczeństwie i w Kościele (zaangażowanie się apostołskie, cywilne, zawodowe),
  - c) okres trzeciego wieku (dziadkowie, wdowy i wdowcy).
3. Potrzeba zaangażowania się Kościoła (księży i świeckich) w kształtowanie poglądów i postaw chrześcijańskich.

W zakończeniu tak bogatego w treść numeru specjalnego, poświęconego życiu rodziny, znajdujemy apel zespołu roboczego Rady Świeckich nazwanego „Vie de la famille”, skierowany do czytelników o współpracę oraz o wzajemną informację na tematy związane z rodziną. Rada Świeckich pragnie i zamierza stawać się coraz bardziej miejscem wymiany informacji, ośrodkiem dokumentacji oraz czynnikiem nieustającego dialogu w Kościele.

Ks. Roman Forycki SAC, Ołtarzew